

dem? Jeg skal senere nærmere komme ind paa Enkelthederne; men jeg tror ogsaa, det er en Misforstaaelse, at Lovene og overhovedet en Folkerepræsentations og Regjerings Arbejde kun skal være ligesom at bryde en Nare, hvorigjennem Guldet kan strømme, naar det er ligesom vorst selv frem til Toppunktet af Krateret. Det er efter min Mening saa langt fra, at ofte er Loven kun ligesom Schakten, hvorigjennem man trøksomt skal vinde det Guld, hvoraf man atter gjennem møjfommelig Arbejde skal frembringe det Metal, som man trænger til; men Lovene ere i dette Tilfælde nødvendige netop som Middelet til, at de bundne Kræfter kunne løses til Arbejde for Samfundet baade udenfor Administrationen og Lovgivningen, saaledes at Samfundets Lykke og Held kan fremmes. Det har derfor ogsaa til sine Læder viist sig, og det har viist sig i mest afgjørende Dødelik, at havde man ventet til Modenhed fremkom, da vilde de lykkeligste Dødelikke i Folks Liv gaa tabte. Skulde man vente med at gaa i Vandet, indtil man havde lært at svømme, da kom man ikke i Vandet, og vi havde, uagtet det til Dels forberedes under lykkelige Forhold, neppe havt Friheden, hvis man havde givet Kravet til Folkstemningen i det Omfang, som den ærede Minister stillede til Reformarbejder. Men, tør jeg spørge, har den ærede Regjering selv fordret et saadant offentligt Sammenhold, en saadan offentlig Stemmning for sine Reformforslag, for at føre sine Ideer frem? Nei, ingenlunde! den savner den efter min Mening i særdeles høi Grad, og naar man ser paa den af mig nysnævnte Indstilling af 23de December 1873, da vil man finde, at man saa lidt krævede for Gjennemførelsen af sine Ideer nogen saadan almenoffentlig Stemmning, at man endog saa var fornøjet, naar man kunde faae nogle Enkelte af det saakaldte yderliggaaende Parti over til det nuværende Mindretal for paa den Maade at faae sine Forslag igjennem uden Hensyn til, om Forslagene da passede for det Folk, de skulde gjælde for, eller ikke. Saa knebne Fordringer stillede man selv for at gennemføre sine Forslag, men naar Andre ville gennemføre andre Forslag, da kræves der fra Regjeringens Side en ganske anden Samstemning. Den ærede Minister nævnte Gladstone. Det har han gjort før, men det var rigtig nok i den Forbindelse, at da lod det til at gaa tilbage med det Parlamentariske i England, idet Gladstone maatte træde til igjen, uagtet han havde lidt et Nederlag i Underhuset. Det har imidlertid senere viist sig, at denne Formodning ikke holdt Stik; det parlamentariske Princip har intet Nederlag lidt i England. Men det er mig ikke ganske klart, hvorledes der fra den høitagtede Regjerings Side kan henvises til Gladstone, thi det forekommer mig dog, at den høitagtede Regjerings Stilling er ikke blot den stærkeste, men jeg kunde næsten sige den ynkkeligste Kontrast til det Gladstone'ske Ministerium med Hensyn til Forhol-

det til det Folk, hvorover man regjerer, som vel kan tænkes, og jeg tror, at uagtet denne Minister er traadt tilbage, endog saa før man faae Parlamentet samlet, saa har han gjort det, endskjøndt han ikke har forholdsvis saa stort et Flertal imod sig, som det ærede Ministerium har havt her længe. En anden Betragtning, som den ærede Minister fremsatte i Forbindelse med det samme Navn, tager jeg til Indtægt; derimod forstaaer jeg ikke, hvorledes den ærede Minister kunde bruge den. Den ærede Minister sagde nemlig, at man faae, at han selv for England var gaaet raskere frem, end Befolkningen vilde; og at man derfor nu gif ind i en mere konservativ Retning, men det bliver jo netop et Bevis for vor Betragtning, naar vi havde, at Folket gjennem den Valgret, der er givet, vil kunne regulere sin egen Udvikling ganske anderledes, end naar man overlader dette til et politisk Raadesekretariat. Derfor man skulde faae en Regjering, der vilde gaa stærkere frem, end tilførligt var for Folkets Held og Lykke, da er det min Overbevisning, at ogsaa Stemmningen vilde gaa imod dette Ministerium i konservativ Retning, og at det andet Parti vilde komme til at føre Udviklingen frem i en noget anden Retning, der kunde udfylde den Ensidighed, som havde fundet Sted i Forholdene; men det er netop vor Ulykke, at vi gaae en efter min Opfattelse saa ensidig Retning, at der bliver faare mange Suller tilbage at dække, som ikke kunne blive dækkede, fordi man ikke ser dem, og man selv om man faae dem, dog ikke vilde fylde dem. Det er min Lære om den Sag, som der er henvist til fra England. Men, yttrede dernæst den meget ærede Minister, saavidt jeg fik et bestemt Indtryk af hans Tale, det kunde heller ikke være anderledes, end at den offentlige Mening ikke kunde samle sig om det, vi vilde, fordi det var ikke tankværdigt nok, der var ikke Hold nok i vore Bestrebelse, det havde ikke Betydning nok, vi vilde. Der møde vi vistnok atter det forskjellige Syn. Enhver af os har kjendt Individet, som kunde fryde sig over deres Raisonnement, som mente, at de tænkte efter Logikens og tale efter Rhetorikens Regler og gottede sig derved, medens den fulde Birkelighed gif dem forbi i en helt anden Retning, og hvorfor? fordi de altsor theoretisk eller doktrinært have lagt Vægt paa den ene Side af deres egen Udvikling og glemt, at der hører til for egentlig at gaane i Livet et ganske Andet, ja et Slags Instinkt eller Slags umiddelbar Forstaaelse med den Verden, hvori vi leve. Og som det gaar et enkelt Individ, saaledes gaar det ofte hele Folket, naar man overlader til et Parti, som har særlig Udvikling i den Retning, at regjere sig, og det er efter min Opfattelse Grunden til, at et vist Parti, der er sprunget frem i de fleste civiliserede Lande, paa mangfoldige Punkter har havt saa lidt Held med sig til at føre deres Folk og deres Land fremad.